

Eksempeltekst: Personligt berettende genre

En søndagsudflugt til Zoologisk Have

I går var jeg med min familie i Zoologisk Have for at kigge på dyrene.

Først kiggede vi på aberne. Det var sjovt. Jeg syntes, de var helt vildt søde.

Så gik vi hen til bjørnene. Da vi kom derhen, kunne jeg ikke få øje på nogen bjørne. Jeg blev så skuffet, at jeg var lige ved at komme til at græde. Men så løftede jeg hovedet og så en stor, brun bjørn, der luntede rundt højt oppe på en sten. Den så farlig ud, men bag ved den store bjørn fik jeg øje på en supernuttet unge. Jeg ville fodre den, men det måtte man ikke.

Da vi var færdige med at se på bjørnene, spiste vi vores madpakke. Jeg fik varm chokolade og spiste en ostemad. Det smagte rigtig godt.

Lidt efter gik vi videre og så på flere dyr, men jeg syntes stadig, at det var aberne, der var de sjoveste.

Til sidst var vi nødt til at køre hjem, fordi Zoologisk Have lukkede.

Jeg syntes, at vi havde haft en vidunderlig dag og ville ønske, at vi kunne være blevet meget længere. Far lovede mig, at vi ville tage derhen igen næste uge.

Kilde: Lærertekst

Dekonstruktion af personligt berettende genre

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift Orientering Giver baggrund og fortæller hvornår, hvem, hvor og hvorfor Hændelse 1	<i>En søndagsudflugt til Zoologisk Have</i> <i>I går var jeg med min familie i Zoologisk Have for at kigge på dyrene.</i> <i>Først kiggede vi på aberne. Det var sjovt. Jeg syntes, de var helt vildt søde.</i>	Tidsord på themaplads, i begyndelsen af sætningen (i går, først, bagefter, når, lidt efter, til sidst)
Hændelse 2	<i>Så gik vi hen til bjørnene. Da vi kom derhen, kunne jeg ikke få øje på nogen bjørne. Jeg blev så skuffet, at jeg var lige ved at komme til at græde. Men så løftede jeg hovedet og så en stor, brun bjørn, der luntede rundt højt oppe på en sten. Den så farlig ud, men bag ved den store bjørn fik jeg øje på en supernuttet unge. Jeg ville fodre den, men det måtte man ikke.</i>	Materielle processer (kiggede, løftede, luntede, spiste, drak) Mentale processer (synes, så, fik øje på)
Hændelse 3	<i>Da vi var færdige med at se på bjørnene, spiste vi vores madpakke. Jeg fik varm chokolade og spiste en ostemad. Det smagte rigtig godt.</i>	Evaluerende sprog (helt vildt søde, skuffet, farlig, supernuttet)
Hændelse 4	<i>Lidt efter gik vi videre og så på flere dyr, men jeg syntes stadig, at det var aberne, der var de sjoveste.</i>	
Hændelse 5	<i>Til sidst var vi nødt til at køre hjem, fordi Zoologisk Have lukkede.</i>	
Afslutning med feedback og vurderende kommentarer	<i>Jeg syntes, at vi havde haft en vidunderlig dag og ville ønske, at vi kunne være blevet meget længere. Far lovede mig, at vi ville tage derhen igen næste uge.</i>	

Kilde: Lærertekst.

Eksempeltekst: En narrativ

Kampen i frugtskålen

– Nu! Jeg kunne mærke, hvordan jeg mistede fodfæstet og sank ned blandt alle de andre frugter. Jeg kunne næsten ikke få luft. Hvad var det, der skete? Oven på mig havde den blærede pære Anjou anbragt sig selv og trykkede på min smukke nakke, så den var lige ved at knække af. Ingrid-Marie hoppede op og ned af bare begejstring skråt over mig. Pludselig var det altså mig, der lå længst nede i frugtskålen. Jeg følte mig så ussel, ja, næsten helt ødelagt og ville allerhelst slå fra mig. Jeg brød mig slet ikke om den nye situation.

For to uger siden lå jeg i en stor, smuk keramiskskål hjemme hos Cecilia. Jeg hedder Chiquita banan og var dengang en dejlig gul skønhed, før denne her skrækkelige hændelse fandt sted. Det var en frygtelig sammensværgelse mod mig. Alle de andre frugter i skålen havde rottet sig sammen for at få mig længst ned i skålen. De kunne ikke tåle, at Cecilia altid valgte sådan nogle som mig.

Denne dag vågnede jeg ved, at det simple æble Ingrid-Marie fra Sverige prøvede at tage min plads. Jeg gav hende et puf i siden og hvædede:

– Flyt dig, dit dumme fjols. Du breder dig så meget, at en fin banan fra Panama får brune mærker over hele sin lange gule krop.

Jeg kunne se, hvordan hun rødmede og prøvede at flytte på sit runde, rødflammede korpus. Hvordan vovede hun at prøve at tage min plads? Jeg var Cecilias yndlingsfrugt, og det irriterede de andre frugter. I den seneste tid havde jeg lagt mærke til, at pæren Anjou havde gang i noget. Han hviskede hele tiden sammen med andre frugter og blev stille, så snart jeg så til hans side. Denne dag kiggede jeg ud ad vinduet og lod som ingenting. To timer senere hørte jeg, hvordan alle de andre skreg, og pludselig faldt jeg.

Dagene gik, og jeg fik det værre og værre. Min førhen så gule krop begyndte at få brune pletter. I flere dage havde jeg forsøgt at protestere og generobre min plads øverst i skålen – dog uden held.

Jeg havde næsten givet op, da jeg hørte Cecilia sige:

– Havde jeg ikke endnu en banan tilbage? Men se, her ligger den jo neden under alle de andre frugter. Lagde jeg virkelig bananen nederst? Åh, hvor er den blevet brun, men det gør den bare endnu bedre. Cecilia tog fat om min trætte, men lykkelige krop og begyndte at klæde mig af.

Endelig var retfærdigheden sket fyldest. Nu var jeg igen frugternes dronning.

Kilde: Lærertekst

Dekonstruktion af en narrativ

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift, der fanger interessen Indledende komplikation	Kampen i frugtskålen – Nu! Jeg kunne mærke, hvordan jeg mistede fodfæstet og sank ned blandt alle de andre frugter. Jeg kunne næsten ikke få luft. Hvad var det, der skete? Oven på mig havde den blærede pære Anjou anbragt sig selv og trykkede på min smukke nakke, så den var lige ved at knække af. Ingrid-Marie hoppede op og ned af bare begejstring skræt over mig. Pludselig var det altså mig, der lå længst nede i frugtskålen. Jeg følte mig så ussel, ja, næsten helt ødelagt og ville allerhelst slå fra mig. Jeg brød mig slet ikke om den nye situation.	Tidsord (nu, for to uger uger siden, endelig) Tidsord, deltagere og stedsomstændigheder varierer på themaplads i begyndelsen af sætningen (jeg, oven på mig, Ingrid-Marie, pludselig)
Orientering (hvem, hvor, hvornår) med flashback (for to uger siden, denne dag) Evaluerende Hændelser i kronologisk orden (flashback)	For to uger siden lå jeg i en stor, smuk keramiskskål hjemme hos Cecilia. Jeg hedder Chiquita banan og var dengang en dejlig gul skønhed, før denne her skrækkelige hændelse fandt sted. Det var en frygtelig sammensværgelse mod mig. Alle de andre frugter i skålen havde rottet sig sammen for at få mig længst ned i skålen. De kunne ikke tåle, at Cecilia altid valgte sådan nogle som mig.	Materielle processer (mistede fodfæstet, sank, anbragt sig selv, hoppede op og ned, lå) Mentale processer (kunne mærke, ville, syntes)
Hændelser i kronologisk orden	Denne dag vågnede jeg ved, at det simple æble Ingrid-Marie fra Sverige prøvede at tage min plads. Jeg gav hende et puf i siden og hvæsedes: – Flyt dig, dit dumme fjols. Du breder dig så meget, at en fin banan fra Panama får brune mærker over hele sin lange gule krop. Jeg kunne se, hvordan hun rødmede og prøvede at flytte på sit runde, rødflammede korpus. Hvordan vedede hun at prøve at tage min plads? Jeg var Cecilias yndlingsfrugt, og det irriterede de andre frugter. I den seneste tid havde jeg lagt mærke til, at pæren Anjou havde gang i noget. Han hviskede hele tiden sammen med andre frugter og blev stille, så snart jeg så til hans side. Denne dag kiggede jeg ud ad vinduet og lod som ingenting. To timer senere hørte jeg, hvordan alle de andre skreg, og pludselig faldt jeg. Dagene gik, og jeg fik det værre og værre. Min forhen så gule krop begyndte at få brune pletter. I flere dage havde jeg forsøgt at protestere og generobre min plads øverst i skålen – dog uden held.	Evaluerende sprog (blærede, smukke, begejstring, ussel) Nominalgrupper (alle de andre frugter, den blærede pære Anjou, min smukke nakke)
Løsning Vurderende kommentar	Jeg havde næsten givet op, da jeg hørte Cecilia sige: – Havde jeg ikke endnu en banan tilbage? Men se, her ligger den jo neden under alle de andre frugter. Lagde jeg virkelig bananen nederst? Åh, hvor er den blevet brun, men det gør den bare endnu bedre. Cecilia tog fat om min trætte, men lykkelige krop og begyndte at klæde mig af. Endelig var retfærdigheden sket fyldest. Nu var jeg igen frugternes dronning.	Beskrivende materielle processer (mistede fodfæstet, anbragt sig selv, gav et puf i siden) Verbale processer (hvæsedes, hviskede, skreg, sige)

Kilde: Lærertekst.

Eksempeltekst: En sekventiel forklaring

Hvad sker der med spildevandet?

Spildevand er snavset vand, der ledes væk i vandrør. Vandet kan for eksempel komme fra toiletter, opvaske- og vaskemaskiner eller fra fabrikker.

Spildevand fra huse og lejligheder opsamles i vandrør, der fører vandet hen til et rensningsanlæg. Her bliver pinde, klude og andet affald siet fra. Så bliver vandet luftet, ved at der blæses luft igennem det. Så (på grund af luften) samler der sig slam, der skræbes væk fra vandets overflade og fra bunden. Det bortskrabede og rensede slam kan anvendes som gødning på markerne.

Derefter bliver spildevandet siet igen. Så tilsættes der forskellige stoffer, der får det resterende snavs til at klumpe sig sammen. Klumperne bliver derefter siet fra. Nu tilsættes der nogle specielle bakterier, der skal æde de farlige bakterier, som stadig findes i vandet. Derefter (på grund af bakteriernes indsats) bliver vandet til sidst helt rent og kan ledes ud i åer, søer og hav.

Mennesker skal have rent vand for at leve. I mange lande har man ikke rensningsanlæg til spildevandet. Så bliver også det rene vand snavset, og mennesker bliver syge.

Kilde: Lærertekst.

Dekonstruktion af en sekventiel forklaring

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	<i>Hvad sker der med spildevandet?</i>	Relationelle processer (er)
Forklarende trin	<i>Spildevand er snavset vand, der ledes væk i vandrør. Vandet kan for eksempel komme fra toiletter, opvaske- og vaskemaskiner eller fra fabrikker.</i> <i>Spildevand fra huse og lejligheder opsamles i vandrør, der fører vandet hen til et rensningsanlæg. Her bliver pinde, klude og andet affald siet fra. Så bliver vandet luftet, ved at der blæses luft igennem det. Så (på grund af luften) samler der sig slam, der skræbes væk fra vandets overflade og fra bunden. Det bortskræbte og rensede slam kan anvendes som gødning på markerne.</i> <i>Derefter bliver spildevandet siet igen. Så tilsættes der forskellige stoffer, der får det resterende snavs til at klumpe sig sammen. Klumperne bliver derefter siet fra. Nu tilsættes der nogle specielle bakterier, der skal æde de farlige bakterier, som stadig findes i vandet. Derefter (på grund af bakteriernes indsats) bliver vandet til sidst helt rent og kan ledes ud i åer, søer og hav.</i>	Lange nominalgrupper (snavset vand, der ledes væk i vandrør) Materielle processer i passiv (opsamles, bliver siet, bliver luftet, skræbes, anvendes) Themaprogression (rensningsanlæg, her ...)
Anvendelsesområde	<i>Mennesker skal have rent vand for at leve. I mange lande har man ikke rensningsanlæg til spildevandet. Så bliver også det rene vand snavset, og mennesker bliver syge.</i>	

Kilde: Lærertekst.

Eksempeltekst: En sekventiel årsagsforklaring

Sådan fungerer en elektromagnet

En elektromagnet består af en jernkerne, en spole, isoleret ledning og en strømkilde.

Når elektrisk strøm går gennem en spole, så opstår der et magnetfelt.

Magnetfeltet overføres til en jernkerne, når den anbringes i en spole.

Hele jernkernen er magnetisk, når strømmen går gennem spolens ledning.

Når strømmen slås fra, så mister jernkernen næsten hele sin magnetiske kraft.

Kilde: Lærertekst.

Eksempeltekst: En sekventiel årsagsforklaring

(tekst med hjælp til, hvordan man kan støtte eleverne med årsagsforbindere)

Sådan fungerer en elektromagnet

Når elektrisk strøm passerer gennem en spole

så (hjælp eleverne med at tænke: **fordi** elektrisk strøm går gennem spolen)

opstår der et magnetfelt.

Magnetfeltet overføres til en jernkerne

når (hjælp eleverne med at tænke: **på grund af** at den anbringes i en spole)

den anbringes i en spole.

Hele jernkernen er magnetisk

når (hjælp eleverne med at tænke: **fordi** der går strøm gennem ledningen)

der går strøm gennem spolens ledning.

Når strømmen slås fra

så (hjælp eleverne med at tænke: **fordi** strømmen slås fra)

mister jernkernen næsten hele sin magnetiske kraft.

Kilde: Lærertekst.

Dekonstruktion af en sekventiel årsagsforklaring

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	<i>Sådan fungerer en elektromagnet</i>	
Definition af fænomen	<i>En elektromagnet består af en jernkerne, en spole, isoleret ledning og en strømkilde.</i>	Relationelle processer (består af)
Forklarende trin	<i>Når elektrisk strøm går gennem en spole, så opstår der et magnetfelt.</i> <i>Magnetfeltet overføres til en jernkerne, når den anbringes i en spole.</i> <i>Hele jernkernen er magnetisk, når strømmen går gennem spolens ledning.</i> <i>Når strømmen slås fra, så mister jernkernen næsten hele sin magnetiske kraft.</i>	Themaprogression (... så opstår der et magnetfelt. Magnetfeltet ...) Materielle processer (går, opstår, overføres, anbringes) Passiv (overføres, anbringes) Årsagsforbindere (når, så)

Kilde: Lærertekst.

Eksempeltekst: En sekventiel årsagsforklaring

Sådan fungerer en drage

En drage er en genstand, der kan flyve ved hjælp af vinden. Den består af en ramme og et stykke stof eller plastic, som er spændt ud over rammen. I rammen er der monteret en lang line, som brugeren holder fast i.

Årsagen til, at en drage kan flyve, er det tryk, der dannes af vinden mellem jorden og dragen. Når brugeren holder i dragens line, kommer dragens overflade til at hælde, hvilket betyder, at lufttrykket oven på dragen bliver mindre end vindtrykket nedefra. Denne forskel i tryk får dragen til at svæve i luften.

Drager er blevet brugt som signaler, måleinstrumenter i fysikeksperimenter og legetøj gennem flere tusind år.

Kilde: Frit efter en engelsk tekst.

Dekonstruktion af en sekventiel årsagsforklaring

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	<i>Sådan fungerer en drage</i>	
Identifikation af fænomener	<i>En drage er en genstand, der kan flyve ved hjælp af vinden. Den består af en ramme og et stykke stof eller plastic, som er spændt ud over rammen. I rammen er der monteret en lang line, som brugeren holder fast i.</i>	Relationelle processer (er, består af) Lange nominalgrupper (en genstand, der kan flyve ved hjælp af vinden)
Forklarende trin	<i>Årsagen til, at en drage kan flyve, er det tryk, der dannes af vinden mellem jorden og dragen. Når brugeren holder i dragens line, kommer dragens overflade til at hæle, hvilket betyder, at lufttrykket oven på dragen bliver mindre end vindtrykket nedefra. Denne forskel i tryk får dragen til at svæve i luften.</i> <i>Drager er blevet brugt som signaler, måleinstrumenter i fysikeksperimenter og legetøj gennem flere tusind år.</i>	Nominaliseringer (brugeren, årsagen, tryk, forskel) Årsagsforbindere (når) Årsager udtrykkes af verber i stedet for forbindere (betyder) Passiv (dannes)

Kilde: Frit efter en engelsk tekst.

Eksempeltekst: En komponentbeskrivelse

Huden

Huden er det, vi har yderst på kroppen. Huden er ganske tynd, men består alligevel af tre lag: *overhuden*, *læderhuden* og *underhuden*.

Det yderste af overhuden er dækket af et tyndt hornlag uden følelse. Det kan skalle af, hvis man for eksempel får for meget sol. I overhuden findes der celler, der producerer et farvestof, *pigment*. Pigmentet beskytter mod solens farlige ultraviolette stråler/uv-stråling. Hvis lyse personer får for meget sol, kan de få en form for kræft, der hedder *malignt melanom*.

Under overhuden ligger læderhuden, som er meget elastisk. Blodkarrene i huden trækker sig sammen, når det er koldt, og udvider sig, når det er varmt. På den måde regulerer huden, hvor meget varme der afgives fra kroppen. Svedkirtlerne i læderhuden hjælper også med varmereguleringen ved at afgive sved, når det er varmt, hvilket sænker kropstemperaturen. Længst ude i læderhuden sidder der nerveceller, som reagerer på varme, smerte m.m. I læderhuden ligger også hårsækkene, som hårstråene vokser ud af.

Det inderste hudlag er underhuden. Der lagres en del af kroppens fedt. Fedtet i underhuden dæmper stød og er varmeisolerende.

Kilde: *Första uppslagsboken – kunskap från början*. Norstedts ordbok (2002).

Dekonstruktion af en komponentbeskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	Huden	Generel deltager Relationelle processer (er, har, består af)
Indledning	<i>Huden er det, vi har yderst på kroppen. Huden er ganske tynd, men består alligevel af tre lag: overhuden, læderhuden og underhuden.</i>	Præsens Fagspecifikke ord eller pronominer på the-maplads (huden, overhuden, det)
Beskrivelsestrin med forskellige afsnit	<i>Det yderste af overhuden er dækket af et tyndt hornlag uden følelse. Det kan skalle af, hvis man for eksempel får for meget sol. I overhuden findes der celler, der producerer et farvestof, pigment. Pigmentet beskytter mod solens farlige ultraviolette stråler/uv-stråling. Hvis lyse personer får for meget sol, kan de få en form for kræft, der hedder malignt melanom.</i>	Stedsomstændigheder (yderst på kroppen, under læderhuden) Hyperthema (første sætning i hvert afsnit angiver indholdet)
Afsnit 1		Materielle processer til beskrivelser (dækket af, skalle af, producerer)
Afsnit 2	<i>Under overhuden ligger læderhuden, som er meget elastisk. Blodkarrene i huden trækker sig sammen, når det er koldt, og udvider sig, når det er varmt. På den måde regulerer huden, hvor meget varme der afgives fra kroppen. Svedkirtlerne i læderhuden hjælper også med varmereguleringen ved at afgive sved, når det er varmt, hvilket sænker kropstemperaturen. Længst ude i læderhuden sidder der nerveceller, som reagerer på varme, smerte med mere. I læderhuden ligger også hårsækkene, som hårstråene vokser ud af.</i>	Nominalgrupper med klassificeringer (overhud, læderhud, underhud, hornlag, farvestof, ultraviolette stråler) Nedrangerede sætninger (celler, der producerer et farvestof, pigment, varme, der afgives fra kroppen)
Afsnit 3	<i>Det inderste hudlag er underhuden. Der lagres en del af kroppens fedt. Fedtet i underhuden dæmper stød og er varmeisolerende.</i>	Markeret tema med stedsomstændigheder på themaplads (der, i læderhuden, længst ude i læderhuden)

Kilde: Första uppslagsboken – kunskap från början. Norstedts ordbok (2002).

Eksempeltekst: En komponentbeskrivelse

Sveriges naturmiljøer

Hvordan ser Sverige ud?

Sverige er et langt og smalt land i Nordeuropa. Fra nord til syd er det cirka 1570 kilometer. De nordligste egne ligger nord for Polarcirklen. Landet grænser op til flere forskellige lande og have. Mod syd grænser det op til Østersøen, mod sydvest til Danmark, mod vest og nord til Norge og mod øst til Finland og Den Botniske Bugt. Sverige består af flere naturmiljøer, skove, søer og floder, kyst, landbrugsjord, bjerge og bymæssig bebyggelse.

Skov

Mere end halvdelen af Sverige dækkes af skov. Det mest almindelige er nåletræsskov (gran og fyr). I Sydsverige findes der mest blandet skov (både løvtræer og nåletræer).

Søer og floder

Sverige er et land med meget vand. Her findes mange floder og søer. Floderne begynder som små bække oppe i bjergene og bliver store og brede længere nede ved kysten. De største indsøer er Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren og Storsjön.

Kyst

Sveriges kyst er 2700 kilometer lang, og så har man ikke engang medregnet alle de odder, der rager ud, vige, der går ind, og alle strandene omkring de små øer. Hvis man gør det, bliver kysten 8000 kilometer lang! En del steder er kysten forrevet med små og store øer. Den slags kyststrækninger kaldes skærgård.

Landbrugsjord

Den bedste landbrugsjord ligger i Sydsverige. Der findes også mange landbrugsområder i Mellemsverige.

Bjerge

Længst oppe mod nord er der bjerge. Det er bjerge, som er så høje, at der ikke kan vokse nogen træer. På de højeste bjergtoppe bliver sneen liggende hele året.

Byer og bymæssig bebyggelse

De fleste mennesker bor i byer og bymæssig bebyggelse. Der findes de fleste arbejdspladser. De fleste byer og bymæssige bebyggelser ligger i Syd- og Mellemsverige.

Kilde: *Boken om Sverige*. Almqvist & Wiksell (1999).

Dekonstruktion af en komponentbeskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Hovedoverskrift Indledning: størrelse, form, naboeer	Sveriges naturmiljøer <i>Sverige er et langt og smalt land i Nordeuropa. Fra nord til syd er det cirka 1570 kilometer. De nordligste egne ligger nord for Polarcirklen. Landet grænser op til flere forskellige lande og have. Mod syd grænser det op til Østersøen, mod sydvest til Danmark, mod vest og nord til Norge og mod øst til Finland og Den Botniske Bugt. Sverige består af flere naturmiljøer, skove, søer og floder, kyst, landbrugsjord, bjerge og bymæssig bebyggelse.</i>	Påstand Relationelle processer (er, består af) Præsens Stedsomstændigheder på themaplads (fra nord til syd, mod syd) Fagspecifikke ord på themaplads erstattes af pronominer eller synonymer
Afsnit/skov	Skov <i>Mere end halvdelen af Sverige dækkes af skov. Det mest almindelige er nåletræsskov (gran og fyr). I Sydsverige findes der mest blandet skov (både løvtræer og nåletræer).</i>	Underoverskrifter (niveau 2) Nominalgrupper (mere end halvdelen af Sverige) Passiv (dækkes af) Markeret tema (I Sydsverige)
Afsnit/søer og floder	Søer og floder <i>Sverige er et land med meget vand. Her findes mange floder og søer. Floderne begynder som små bække oppe i bjergene og bliver store og brede længere nede ved kysten. De største indsøer er Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren og Storsjön.</i>	Fagspecifikke ord på themaplads Nominalgrupper (et land med meget vand) Stedsomstændigheder (her, oppe i bjergene, længere nede ved kysten)
Afsnit/kyst	Kyst <i>Sveriges kyst er 2700 kilometer lang, og så har man ikke engang medregnet alle de odder, der rager ud, vige, der går ind, og alle strandene omkring de små øer. Hvis man gør det, bliver kysten 8000 kilometer lang! En del steder er kysten forrevet med små og store øer. Den slags kyststrækninger kaldes skærgård.</i>	Relationelle processer (har) Årsagsforbindere (så) Betingelsesforbindere (hvis) Nedrangerede sætninger (alle de odder, der rager ud) Stedsomstændigheder på themaplads
Afsnit/landbrugsjord	Landbrugsjord <i>Den bedste landbrugsjord ligger i Sydsverige. Der findes også mange landbrugsområder i Mellemsverige.</i>	Relationelle processer (ligger, findes)
Afsnit/bjerge	Bjerge <i>Længst oppe mod nord er der bjerge. Det er bjerge, som er så høje, at der ikke kan vokse nogen træer. På de højeste bjergtoppe bliver sneen liggende hele året.</i>	Indlejret sætning (som er så høje, at der ikke kan vokse nogen træer) Stedsomstændigheder på themaplads
Afsnit/byer og bymæssig bebyggelse	Byer og bymæssig bebyggelse <i>De fleste mennesker bor i byer og bymæssig bebyggelse. Der findes de fleste arbejdspladser. De fleste byer og bymæssige bebyggelser ligger i Syd- og Mellemsverige.</i>	Relationelle processer (ligger, bor, findes)

Kilde: *Boken om Sverige*. Almqvist & Wiksell (1999).

Eksempeltekst: En informerende beskrivelse

Sverige

Sverige er det land, vi bor i. Sverige tilhører den rige del af verden og kaldes normalt et velfærds-samfund, hvor de fleste mennesker har gode forhold og får hjælp af staten, når det er nødvendigt, for eksempel når man er syg, arbejdsløs eller nybagt forælder. Sådan er det i de fleste lande i Nord- og Vesteuropa.

Sverige er en del af Norden og ligger i Nordeuropa. De nærmeste naboer er Norge på den anden side af bjergene mod vest, Finland på den anden side af Østersøen, Den Botniske Bugt og Torneelven mod øst, Danmark på den anden side af Øresund og Kattegat mod sydvest. Som nabolande plejer man også at medregne landene på den anden side af Østersøen mod sydøst og syd: de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen samt Polen og Tyskland. Sverige er Europas fjerdestørste land i areal – efter Rusland, Frankrig og Spanien. Det er et aflangt land med stor udstrækning mod nord og syd. Lapland længst mod nord er meget forskelligt fra Skåne mod syd. Forskellene i vest-østlig retning er ikke nær så store.

I Sverige bor der 9 millioner mennesker. Det er næsten dobbelt så mange som i Danmark, Norge eller Finland, men det er ikke ret meget, når man sammenligner med de fleste lande i Europa. De fleste mennesker bor mod syd. Den sydlige tredjedel af landet, Götaland og Svealand har 7,5 millioner indbyggere. Norrland, som dækker to tredjedele af Sveriges areal, har knap 1,5 millioner indbyggere. Store skov- og bjergområder i Norrland er rene vildmarker.

De fleste, som bor i Sverige, er svenskere med svensk som modersmål. Men der findes over en halv million andre indbyggere. Mange er indvandrere eller flygtninge fra forskellige lande rundt om i verden. Andre grupper har boet i Sverige meget længe. Det er især samer og tornedalsfinner mod nord. Deres sprog har en særlig status som nationale minoritetssprog. Det samme gælder finner, der er flyttet til Sverige fra Finland, romaer (sigøjnere) og jøder, der taler jiddisch.

Klimaforholdene i Nordsverige og Sydsverige er forskellige, fordi landet er så langstrakt. Det er varmere i Sydsverige end i nord. Derfor er årstiderne ikke lige lange i hele landet. I Sydsverige er det vinter i to måneder, men længst mod nord varer vinteren i syv måneder. I Skåne mod syd er sommeren fem måneder lang, men i det nordligste Sverige varer den kun to måneder. Langs Sveriges kyster er det kystklima med milde vintre og kølige somre, mens man længere inde i landet fra kysten har fastlandsklima med kolde vintre og varme somre.

Naturen veksler i Sverige – nøjagtigt ligesom klimaet. I Sydsverige er der frugtbare jordområder med landbrug, der giver god høst, især i Skåne, men også i Västergötland, Östergötland og Uppland. I det nordlige Svealand og Norrland vokser der mest skov ligesom i højlandet i Småland. Der findes også mange søer. De fire største er Vänern, Vättern, Mälaren og Hjälmaren. I Norrland er der mange floder, der bidrager til Sveriges energiforsyning i form af vandkraft. Landet har en meget lang kyst med mange bugter og øer. Flere steder ud for kysten er der store skærgårdsområder, dvs. mange øer, der ligger tæt på hinanden ud for kysten. Store bjergområder breder sig mod nordvest. Den højeste bjergtop hedder Kebnekaise og er 2114 m.o.h. De største byer er Stockholm, Göteborg og Malmö.

Sveriges økonomi bygger i høj grad på vores naturressourcer: skov, vandkraft, jern og andre metaller. De vigtigste produkter, der bliver fremstillet, er papir, biler og andre køretøjer, maskiner og kemikalier. Til de vigtigste virksomheder hører bilproducenterne Volvo, Saab, Scania, medicinalfirmaet Astra-Zeneca og Pharmacia-Upjohn, den elektroniske koncern ABB og byggefirmaet Skanska. Sverige ligger også langt fremme inden for informationsteknik (it) og telekommunikation, og svensk rock- og popmusik har gennem de seneste år haft stor fremgang i udlandet. Turisme er en stadig vigtigere indtægtskilde for Sverige. Ifølge SCB (Statistiska Centralbyrån) vokser antallet af arbejdspladser inden for den private servicesektor, men falder inden for industrien. I perioden 1997-2004 voksede antallet af job inden for turisme- og rejsebranchen med 20 procent.

Sveriges vigtigste eksportvarer er produkter fra maskinindustrien, mineraler, skovprodukter og kemiske produkter. Vores import består af nogenlunde samme type varer, men importen af produkter, der producerer energi, er større end eksporten af energi. Landets eksport af skovprodukter og mineraler er dog væsentlig større end importen af de samme varer.

Turister, der kommer til Sverige, vil ofte opleve landets smukke natur og besøge Stockholm, der regnes for en af Europas smukkeste hovedstæder. Mange vil også gerne opleve midnatssolen og håber at komme til at se nordlys.

Kilde: Frit efter *Första uppslagsboken – kunskap från början*. Norstedts ordbok (2002) og www.shr.se/.../Turism/.../Rapport_Turism_en_naring_som_skapar_jobb.pdf

Dekonstruktion af en informerende beskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	Sverige	Specifik deltager
Klassificering	<i>Sverige er det land, vi bor i. Sverige tilhører den rige del af verden og kaldes normalt et velfærdssamfund, hvor de fleste mennesker har gode forhold og får hjælp af staten, når det er nødvendigt, for eksempel når man er syg, arbejdsløs eller nybagt forælder. Sådan er det i de fleste lande i Nord- og Vesteuropa.</i>	Relationelle processer (er, tilhører, har, kaldes) Nominalgrupper med klassificeringer (velfærdssamfund, nybagt forælder, minoritets-sprog, fastlandsklima, kyst-klima)
Beskrivelsestrin med forskellige faser	<i>Sverige er en del af Norden og ligger i Nordeuropa. De nærmeste naboer er Norge på den anden side af bjergene mod vest, Finland på den anden side af Østersøen, Den Botniske Bugt og Torneelven mod øst, Danmark på den anden side af Øresund og Kattegat mod sydvest. Som nabolande plejer man også at medregne landene på den anden side af Østersøen mod sydøst og syd: de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen samt Polen og Tyskland. Sverige er Europas fjerdestørste land i areal – efter Rusland, Frankrig og Spanien. Det er et aflangt land med stor udstrækning mod nord og syd. Lapland længst mod nord er meget forskelligt fra Skåne mod syd. Forskellene i vest-østlig retning er ikke nær så store.</i>	Modalitet (kaldes normalt, plejer, får) Evaluerende sprog i form af specificeringer (næsten alle, nærmeste, ikke nær)
Placering, form, areal		Stedsomstændigheder (i Nordeuropa, på den anden side af bjergene) Sammenlignende forbindere (dobbeltså mange som, lige så mange som, præcis som, sammenlignet med, to tredjedele af, mange andre, varmere end)
Befolkning	<i>I Sverige bor der 9 millioner mennesker. Det er næsten dobbeltså mange som i Danmark, Norge eller Finland, men det er ikke ret meget, når man sammenligner med de fleste lande i Europa. De fleste mennesker bor mod syd. Den sydlige tredjedel af landet, Götaland og Svealand har 7,5 millioner indbyggere. Norrland, som dækker to tredjedele af Sveriges areal, har knap 1,5 millioner indbyggere. Store skov- og bjergområder i Norrland er rene vildmarker.</i>	Lange nominalgrupper med indlejrede sætninger (de fleste, der bor i Sverige, mange folder, der bidrager til Sveriges energiforsyning, landbrug, der giver gode afgrøder) Kontrasterende forbindere (men)
Sprog	<i>De fleste, som bor i Sverige, er svenskere med svensk som modersmål. Men der findes over en halv million andre indbyggere. Mange er indvandrere eller flygtninge fra forskellige lande rundt om i verden. Andre grupper har boet i Sverige meget længe. Det er især samer og torne-dalsfinner mod nord. Deres sprog har en særlig status som nationale minoritetssprog. Det samme gælder finner, der er flyttet til Sverige fra Finland, romaer (sigøjnere) og jøder, der taler jiddisch.</i>	Mådesomstændigheder (i areal, betydelig, med milde vin-tre) Sammenlignende forbindere (ligesom, også) Lange nominalgrupper (en meget lang kyst med mange bugter og øer) Nominalgrupper med indlejrede sætninger (mange øer, som ligger tæt på hinanden)
Klima	<i>Klimaforholdene i Nordsverige og Sydsverige er forskellige, fordi landet er så langstrakt. Det er varmere i Sydsverige end i nord. Derfor er årstiderne ikke lige lange i hele landet. I Sydsverige er det vinter i to måneder, men længst mod nord varer vinteren i syv måneder. I Skåne mod syd er sommeren fem måneder lang, men i det nordligste Sverige varer den kun to måneder. Langs Sveriges kyster er det kystklima med milde vintre og kølige somre, mens man længere inde i landet fra kysten har fastlands-klima med kolde vintre og varme somre.</i>	Stedsomstændigheder (fle-re steder, ud for kysten, i det nordlige Svealand) Relationelle processer (er, hører, bygger på, ligger, har, består af) Mådesomstændigheder (i høj grad, langt fremme) Nominalgrupper med klassificeringer (naturressourcer, vandkraft, bilproducenter, medicinalfirmaer, byggefirmaer, turismebranchen)

► Dekonstruktion af en informerende beskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Naturmiljøer	<i>Naturen veksler i Sverige – nøjagtigt ligesom klimaet. I Sydsverige er der frugtbare jordområder med landbrug, der giver god høst, især i Skåne, men også i Västergötland, Östergötland og Uppland. I det nordlige Svealand og Norrland vokser der mest skov ligesom i højlandet i Småland. Der findes også mange søer. De fire største er Vänern, Vättern, Mälaren og Hjälmaren. I Norrland er der mange floder, der bidrager til Sveriges energiforsyning i form af vandkraft. Landet har en meget lang kyst med mange bugter og øer. Flere steder ud for kysten er der store skærgårdsområder, dvs. mange øer, der ligger tæt på hinanden ud for kysten. Store bjergområder breder sig mod nordvest. Den højeste bjergtop hedder Kebnekaise og er 2114 m.o.h. De største byer er Stockholm, Göteborg og Malmö.</i>	Lange nominalgrupper (de vigtigste produkter, en stadig vigtigere indtægtskilde for Sverige, samme type varer) Tidsomstændigheder (i de seneste år)
Naturressourcer og erhvervsliv	<i>Sveriges økonomi bygger i høj grad på vores naturressourcer: skov, vandkraft, jern og andre metaller. De vigtigste produkter, der bliver fremstillet, er papir, biler og andre køretøjer, maskiner og kemikalier. Til de vigtigste virksomheder hører bilproducenterne Volvo, Saab, Scania, medicinalfirmaet Astra-Zeneca og Pharmacia-Upjohn, den elektroniske koncern ABB og byggefirmaet Skanska. Sverige ligger også langt fremme inden for informationsteknik (it) og telekommunikation, og svensk rock- og popmusik har gennem de seneste år haft stor fremgang i udlandet. Turisme er en stadig vigtigere indtægtskilde for Sverige. Ifølge SCB (Statistiska Centralbyrån) vokser antallet af arbejdspladser inden for den private servicesektor, men falder inden for industrien. I perioden 1997-2004 voksede antallet af job inden for turisme- og rejsebranchen med 20 procent.</i>	Stedsomstændigheder (inden for informations-teknik, på vores naturressourcer) Nominalgrupper med indlejrede sætninger (turister, der kommer til Sverige, Stockholm, der regnes for en af Europas smukkeste hovedstæder)
Eksport og import	<i>Sveriges vigtigste eksportvarer er produkter fra maskinindustrien, mineraler, skovprodukter og kemiske produkter. Vores import består af nogenlunde samme type varer, men importen af produkter, der producerer energi, er større end eksporten af energi. Landets eksport af skovprodukter og mineraler er dog væsentlig større end importen af de samme varer.</i>	
Øvrigt	<i>Turister, der kommer til Sverige, vil ofte opleve landets smukke natur og besøge Stockholm, der regnes for en af Europas smukkeste hovedstæder. Mange vil også gerne opleve midnatssolen og håber at komme til at se nordlys.</i>	

Kilde: Frit efter *Första uppslagsboken – kunskap från början*. Norstedts ordbok (2002) og www.shr.se/.../Turism/.../Rapport_Turism_en_naring_som_skapar_jobb.pdf

Eksempeltekst: En klassificerende beskrivelse

Sådan styres Sverige

For at ordne alle store og små samfundsanliggender må politikerne i Sverige dele arbejdet mellem sig. Lige fra at arbejde med spørgsmål i lokalsamfundet til spørgsmål, der angår hele Europa.

Kommunerne

Sverige er opdelt i 290 kommuner. Befolkningen i hver kommune vælger sine egne politikere. Disse politikere arbejder kun med spørgsmål, der vedrører deres egen kommune. Tanken er, at indbyggerne selv skal kunne præge deres lokalsamfund.

Landstingene

Sveriges kommuner er inddelt i 21 landsting. Inden for det enkelte landsting samarbejder flere kommuner, der ligger i samme område. Politikerne i landstinget bestemmer blandt andet over sygehusvæsenet. Netop sygehusvæsenet er et spørgsmål, der egner sig godt til regionalt samarbejde. Det ville nemlig være for dyrt, hvis hver kommune skulle have sit eget sygehus med egne læger og medicinsk udstyr.

Rigsdagen

Nogle spørgsmål angår hele det svenske samfund. Det drejer sig for eksempel om vejene, der binder landet sammen, og militæret, som forsvare vores grænser fra nord til syd. Veje, forsvar, fængselsvæsen og andre spørgsmål på nationalt niveau varetages af politikerne i Sveriges rigsdag.

Den Europæiske Union

En del spørgsmål kan vi ikke løse selv i Sverige. Til disse anliggender kræves der internationalt samarbejde, altså at flere lande arbejder sammen.

Sverige og de fleste andre lande i Europa samarbejder i Den Europæiske Union (EU). Politikerne i EU træffer beslutninger, som alle lande i Unionen skal følge.

Kilde: *Koll på samhället*. Johan Eriksson, Bonnier utbildning (2007).

Dekonstruktion af en klassificerende beskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	Sådan styres Sverige	Påstand
Klassificering	<i>For at ordne alle store og små samfundsanliggender må politikerne i Sverige dele arbejdet mellem sig. Lige fra at arbejde med spørgsmål i lokalsamfundet til spørgsmål, der angår hele Europa.</i>	Markeret thema i form af en årsagsindledning (For at ordne ... samfundsanliggender)
Beskrivelsestrin med forskellige typer	Kommunerne <i>Sverige er opdelt i 290 kommuner. Befolkningen i hver kommune vælger sine egne politikere. Disse politikere arbejder kun med spørgsmål, der vedrører deres egen kommune. Tanken er, at indbyggerne selv skal kunne præge deres lokalsamfund.</i>	Relationelle processer (er, inddelt i, angår, vedrører) Materielle processer til beskrivelse (arbejder, samarbejder, binder sammen, forsvarer, varetager)
Type 1		
Type 2	Landstingene <i>Sveriges kommuner er inddelt i 21 landsting. Inden for det enkelte landsting samarbejder flere kommuner, der ligger i samme område. Politikerne i landstinget bestemmer blandt andet over sygehusvæsenet. Netop sygehusvæsenet er et spørgsmål, der egner sig godt til regionalt samarbejde. Det ville nemlig være for dyrt, hvis hver kommune skulle have sit eget sygehus med egne læger og medicinsk udstyr.</i>	Lange nominalgrupper (politikere i Sverige, befolkningen i hver kommune, sit eget sygehus med egne læger og medicinsk udstyr) Nedrangerede sætninger (med spørgsmål, der vedrører deres egen kommune, flere kommuner, der ligger i samme område, et spørgsmål, der egner sig godt til regionalt samarbejde, militæret, der forsvarer vores land fra nord til syd)
Type 3	Rigsdagen <i>Nogle spørgsmål angår hele det svenske samfund. Det drejer sig for eksempel om vejene, der binder landet sammen, og militæret, som forsvarer vores grænser fra nord til syd. Veje, forsvar, fængselsvæsen og andre spørgsmål på nationalt niveau varetages af politikerne i Sveriges rigsdag.</i>	Modalitet (skal, alle, kun, de fleste, en del) Stedsomstændigheder (i Sverige, i lokalsamfundet, fra nord til syd, i Europa)
Type 4	Den Europæiske Union <i>En del spørgsmål kan vi ikke løse selv i Sverige. Til disse anligger kræves der internationalt samarbejde, altså at flere lande arbejder sammen.</i> <i>Sverige og de fleste andre lande i Europa samarbejder i Den Europæiske Union (EU). Politikerne i EU træffer beslutninger, som alle lande i Unionen skal følge.</i>	

Kilde: Koll på samhället. Johan Eriksson, Bonnier utbildning (2007).

Eksempeltekst: En klassificerende beskrivelse

Verdens klimazoner

Ved klima forstås, hvordan vejret er i et område gennem længere tid. Klimaet er forskelligt i forskellige dele af verden. Der findes fire forskellige klimazoner fra ækvator mod polerne: den tropiske zone, den subtropiske zone, den tempererede zone og polarzonen. Inden for en klimazone er der nogenlunde samme klima.

Den tropiske zone findes omkring ækvator. Her er det varmt hele året rundt, og det regner ofte. I denne zone vokser de store regnskove (junglen).

Den subtropiske zone findes ved Middelhavet. Her er vinteren kort og mild, mens sommeren er varm og tør. Her vokser der ikke så meget skov. Men i den tørre jord trives forskellige buske, oliventræer og pinjer.

Klimaet i polarzonen er kendetegnet af lange, kolde vintre og korte, kølige somre. Det kolde klima betyder, at frosten aldrig går af jorden. Det kaldes for permafrost. Ingen træer kan overleve i den frosne jord. Her vokser mest buske, mos og lav.

Typisk for klimaet i den tempererede zone er det tydelige skift mellem de fire årstider. I Nord-europa, hvor det er ret koldt, vokser der mest nåleskov. Længere sydpå, hvor klimaet er varmere, er løvskov mere almindelig.

Kilde: *Koll på Europa*. Kjell Haraldsson, Hanna Karlsson, Lena Molin. Bonnier utbildning (2008).

Dekonstruktion af en klassificerende beskrivelse

Struktur	Tekst	Sproglige træk
Overskrift	Verdens klimazoner	Specifik deltager Relationelle processer (forstås, er, findes, kendetegnet af)
Klassificering	<i>Ved klima forstås, hvordan vejret er i et område gennem længere tid. Klimaet er forskelligt i forskellige dele af verden. Der findes fire forskellige klimazoner fra ækvator mod polerne: den tropiske zone, den subtropiske zone, den tempererede zone og polarzonen. Inden for en klimazone er der nogenlunde samme klima.</i>	Præsens Materielle processer til beskrivelse (er forskelligt fra, vokser, trives)
Beskrivelsestrin med forskellige typer		
Type 1	<i>Den tropiske zone findes omkring ækvator. Her er det varmt hele året rundt, og det regner ofte. I denne zone vokser de store regnskove (junglen).</i>	Stedsomstændigheder (fra ækvator til polerne, inden for en klimazone) Fagspecifikke deltagere eller pronominer på the-maplads (klimaet, den tropiske zone)
Type 2	<i>Den subtropiske zone findes ved Middelhavet. Her er vinteren kort og mild, mens sommeren er varm og tør. Her vokser der ikke så meget skov. Men i den tørre jord trives forskellige buske, oliventræer og pinjer.</i>	Nominalgrupper (fire forskellige klimazoner, de store regnskove, den tørre jord)
Type 3	<i>Klimaet i polarzonen er kendetegnet af lange, kolde vintrere og korte, kølige somre. Det kolde klima betyder, at frosten aldrig går af jorden. Det kaldes for permafrost. Ingen træer kan overleve i den frosne jord. Her vokser mest buske, mos og lav.</i>	Markeret thema med stedsomstændigheder på the-maplads (her, der, men i den tørre jord)
Type 4	<i>Typisk for klimaet i den tempererede zone er det tydelige skift mellem de fire årstider. I Nordeuropa, hvor det er ret koldt, vokser der mest nåleskov. Længere sydpå, hvor klimaet er varmere, er løvskov mere almindelig.</i>	Nominalgrupper med klassificeringer (klimazone, regnskov, subtropiske zone, oliventræer) Evaluerende sprog i form af specificeringer (omtrent, mest, forskellige, ret, mere almindelig) Modalitet (kan, ofte, aldrig)

Kilde: *Koll på Europa*. Kjell Haraldsson, Hanna Karlsson, Lena Molin. Bonnier utbildning (2008).